

PRACE HISTORYCZNE

Kazimierz Łodziński

40 LAT POLSKIEGO TOWARZYSTWA CHIRURGÓW DZIECIĘCYCH *

Prof. dr hab. K. Łodziński – Emerytowany Kierownik Kliniki Chirurgii Dzieci i Młodzieży Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie

Szanowny Panie Prezesie, Szanowni Koleżanki i Koledzy!

Pragnę serdecznie pozdrowić was, dziękując za miłe zaproszenie a jednocześnie okazać wdzięczność prof. A. Chilarskiemu, który zaproponował mi przedstawienie działalności specjalistycznego zespołu doradczego w zakresie chirurgii dziecięcej. Zespół taki powstał w 1951 roku, powołany przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej na wniosek krajowego konsultanta, którym od 1949 roku był Jan Kossakowski.

W owym okresie chirurgia dziecięca w Polsce stawiała pierwsze kroki.

Prof. dr Jan Kossakowski, kierownik Oddziału Ortopedyczno-Chirurgicznego w Klinice Pediatrycznej Uniwersytetu Warszawskiego przy ulicy Litewskiej 16, był jednym z niewielu, który z entuzjazmem zajął się problemem chorego dziecka wymagającego procedur chirurgicznych. Wzbogacił się o cenne doświadczenia podczas kilku pobytów w latach trzydziestych w przodujących klinikach Szwajcarii, Francji i Belgii.

W latach II wojny światowej z grona zajmujących się leczeniem chirurgicznych dzieci ubyło kilku lekarzy, między innymi:

prof. Dobrzaniecki, zamordowany w 1941 r. przez wkraczające do Lwowa niemieckie oddziały oraz dr Wanda Łążyńska, która uzupełniała zespół chirurgów Warszawskiego Szpitala dla Dzieci przy ulicy Kopernika, a zginęła znajdując swój grób pod gruzami Szpitala Elżbietanek przy ulicy Goszczyńskiego w Warszawie, podczas insurekcji 28 sierpnia 1944 roku.

Do stanu emerytalnego zbliżała się dr Józefa Dowgiałło-Moszyńska, chirurg dziecięcy z Wilna. Podobnie kończyła czynne uprawianie zawodu chirurga dr Tomaszewska z Łodzi.

Wiadomości jakie dochodziły po wojnie z Kliniki przy Litewskiej 16 i osiągnięcia zespołu Jana Kossakowskiego sprzyjały nieformalnym spotkaniom z zainteresowanymi kolegami spoza Warszawy, aby podzielić się troską i niepokojem o przyszłość rodzącej się nowej specjalności. Te wizyty nasiliły się po powrocie zastępcy Jana Kossakowskiego, pani dr Wandy Poradowskiej, która jako jedna z niewielu miała szczęście otrzymać roczne stypendium Rockefellera i pogłębiała w 1949 r. swoją wiedzę w Klinice profesora Roberta Grossa w Bostonie.

24 lutego 1951 roku na zaproszenie dr Stefana Kielkiewicza i dr Przedzrymirskiej

* Wykład wygłoszony podczas otwarcia XXXIV Sympozjum Sekcji Dziecięcej Chirurgii Urazowej PTChD w Białymstoku w dniu 6.X.2005 r.

zebrało się w Kielcach grono zainteresowanych chirurgią dzieci i **jest to data narodzin zespołu specjalistów**, mających doskonalić swoich asystentów oraz wspierać kolegów w nowopowstających ośrodkach leczenia chirurgicznego dzieci na odpowiednim poziomie zawodowym i naukowym, w myśl zasady, że:

NAUKA JEST POSZUKIWANIEM PRAWDY A PRAWDA ZBLIŻA LEKARZA DO PODEJMOWANIA SŁUSZNYCH DECYZJI.

Oficjalnie, celem spotkania kieleckiego była wymiana poglądów na temat niedrożności przewodu pokarmowego oraz zapadłości - zespołu najczęściej w owym czasie uzasadniającym zejścia śmiertelne u najmłodszych dzieci.

Przy okazji zebrani rekomendowali władzom konieczność reaktywowania i organizacji chirurgicznego oddziału dla dzieci w Kielcach, podkreślając i przyrzekając pomoc konsultacyjną. Oprócz organizatorów kieleckiej narady, najbardziej zainteresowanych, obecni byli: Jan Kossakowski, Wanda Poradowska, Edward Drescher, Zbigniew Tabeński, Alojzy Maciejewski. Warto zapamiętać te nazwiska ...

Oddział Chirurgii Szpitala Dziecięcego w Kielcach im. dr Władysława Buszkowskiego, żołnierza legionów Piłsudskiego, był jedną z pierwszych placówek, która powstała dzięki wsparciu utworzonego zespołu.

Autorytet prof. Jana Kossakowskiego wzrastał. Podziwiano Jego platońską postawę przekonania, że:

ŻYCIE NABIERA BARWY I CIĘŻARU WÓWCZAS KIEDY ZROZUMIEMY, ŻE NIGDY NIE MAMY DOŚĆ CZASU NA MORALNĄ LUB INTELEKTUALNĄ NIEUWAGĘ.

Z wielką atencją witano członków zespołu konsultantów, wizytujących krajowe ośrodki, w których lekarze poświęcali swoje umiejętności dzieciom i chętnie korzystali z rad starszych kolegów. Jan Kossakowski i Wanda Poradowska przekonywali de-

cydentów, że wzywaniu chirurga na oddziały pediatryczne nie może być alternatywą i chirurg musi mieć odpowiednie warunki i warsztat do pracy.

W 1962 roku, zarządzeniem władz ministerialnych nadzór specjalistyczny powierzono instytutom resortowym. Jednocześnie wyłączono spod zależności akademie medyczne.

W Instytucie Matki i Dziecka dyrektor przekazał obowiązki konsultanta krajowego chirurgii dziecięcej prof. Wandzie Poradowskiej. Klinika Chirurgii Dzieci i Młodzieży IMD, propagując i utrwalając znaczenie specjalistycznej pomocy chirurgicznej dla najmłodszej generacji, tworzyła właściwą atmosferę do wzrostu i zainteresowania tym tematem. Wyteżoną pracą kontynuowano i wzbogacano szkołę wytyczoną przez Jana Kossakowskiego. Dużą rolę odegrali w tej akcji specjaliści wojewódzcy: prof. prof. Jan Słowikowski, Irena Giżycka, Jadwiga Jankowska, Romuald Sztaba, Mieczysław Wójtowicz, Tadeusz Suwalski, Alina Przerwa-Tetmajer, Waław Zieliński, Tadeusz Hrobóni, Zofia Umiaszowska, Jan Grochowski, Czesław Stoba, Jerzy Osemłak, Kazimierz Wojciechowski, Józef Bożek, Janusz Ignatowski, Ryszard Fuks, Józef Dzielicki, Olgierd Sarrazin, Tomasz Lenkiewicz, Czesław Markiewicz, Irena Mazurkiewicz, Bibiana Mossakowska, Aleksander Wagner. Może nie wymieniłem wszystkich, a na pewno nie uwzględniając chronologii.

Usprawniano warunki współpracy powstających ośrodków, integrowano kandydatów na specjalistów, sprawdzano zdobyte wiadomości na egzaminie. Popierano starających się o wyjazd na szkolenie za granicę. Ważne podkreślenia jest, że konsultanci byli uważani za nauczycieli i doradców. Słowo nadzór nie pasowało do ich pozytywnej działalności.

Prof. Poradowska poznała niemal wszystkie oddziały wizytując je, a pilnie czytając sprawozdania miała doskonały wgląd w funkcjonowanie opieki nad chirurgicznie

chorym dzieckiem w całym Kraju [1].

Nie wdawała się w dwuznaczne dyskusje czy operować dzieci mocno zdeformowane, ale uważała że służba lekarza służy podtrzymywaniu życia, podobnie jak to określił Potts z USA.

Zgodnie z nauką Kościoła uważała, że lekarze ożywieni miłością winni służyć sobie wzajemnie z pożytkiem dla chorego i cierpiącego dziecka.

JAKĄŻ SKROMNOŚĆ A JEDNOCZEŚNIE WIEDZĘ MUSI POSIAŚĆ CHIRURG, KTÓRY WAŻY SIĘ INGEROWAĆ W ZŁOŻONĄ MATERIE, STANOWIĄCĄ CZĘŚĆ DUCHOWEGO ŻYCIA Z CAŁYM TRANSCENDENTNYM UWARUNKOWANIEM.

Słowa to wzniosłe, ale i odpowiedzialne.

Przykład prof. Wandy Poradowskiej, Jana Kossakowskiego i innych Koleżanek i Kolegów - konsultantów - nie budzi wątpliwości, że nie tyle słowem, co czynem można i należy skutecznie pomagać tym najmłodszym i najbardziejniejszym.

Prof. Kossakowski jest uważany nie tylko za organizatora chirurgii dziecięcej w szerokim pojęciu, ale i kreatora dziecięcej kardiochirurgii. Prof. Poradowska przyczyniła się do rozwoju i doskonalenia chirurgii noworodka, leczenia wad twarzoczaszki, wad OUN, leczenia oparzeń, torakochirurgii, plastyki i urologii. Wsparała wysiłki prof. Józefa Bożka w zorganizowanie unikatowego ośrodka dziecięcej chirurgii onkologicznej. Akceptowała jego kompetycyjny obowiązek integrowania z klinikami ukierunkowanymi na leczenie dzieci z chorobą nowotworową. Podobnie w Gdańsku prof. Romuald Sztaba prowadził swoją Klinikę, traktując priorytetowo urologię dziecięcą.

W 1982 roku nowe zarządzenie władz spowodowało zmianę organizacyjną, polegającą na usamodzielnieniu i uniezależnieniu zespołu specjalistów chirurgii dziecięcej od Instytutu Matki i Dziecka. Przewodniczącym został prof. Kazimierz Łodziński

a jego zastępcą prof. Jan Grochowski. Z ramienia zespołu konsultacje krajowe z zakresu onkologii prowadził prof. Józef Bożek, z zakresu urologii prof. Jadwiga Janowska, z zakresu traumatologii doc. Kazimierz Wojciechowski.

W sprawach kardiochirurgii decydujący głos miała prof. Eugenia Zdebska. Ona też została kierownikiem Kliniki Kardiochirurgii, zorganizowanej na bazie klinik prowadzonych przez prof. Jana Grochowskiego w Polsko-Amerykańskim Instytucie Pediatrii CM UJ w Krakowie.

Zespół uzupełniali konsultanci regionalni: prof. prof. Czesław Stoba, Jerzy Osemłak, Zbigniew Tabeński, Jan Słowikowski, Tomasz Lenkiewicz, Czesław Markiewicz. W skład zespołu wchodził jeszcze prof. Zygmunt Kaliciński - prezes Polskiego Towarzystwa Chirurgów Dziecięcych.

Zwróćmy uwagę jak wiele dzisiaj specjalnych działów chirurgii pediatrycznej może przyznać swój związek z pracą Kolegów w XX wieku.

Przypuszczam, że moi szanowni Koleżanki i Koledzy zgodzą się z opinią pożytecznej działalności ustępującego zespołu, znanemu sporej części tego audytorium.

W 1993 roku zespół zmniejszono do przewodniczącego i sekretarza medycznego oraz sekretarki. Wspólnie z prof. Tomaszem Lenkiewiczem staraliśmy się utrzymać zakres działalności na dotychczasowym poziomie. Kiedy w roku 1994 ponownie nastąpiła korekta zadań, zespół zlikwidowano pozostawiając jedynie stanowisko konsultanta krajowego, którym został prof. dr hab. Jerzy Czernik z Wrocławia.

Można twierdzić, że w owym czasie przygotowano było przedpole do rozwoju transplantacji, urodynamiki, videochirurgii, zespołowej terapii onkologicznej. Utrwaliła się integracja z anestezjologami, neonatologami, zespołami intensywnej opieki, podniósł się poziom usług pielęgnacyjnych oraz rehabilitacyjnych.

Coraz dobitniej przyjmowano zasadę, że

mało umieć – lecz gruntowanie jest nieskończenie lepiej niż umieć wiele powierzchownie.

Z takim samym szacunkiem odnosiliśmy się do zespołów traumatologicznych i spełniających zadania jakie niesie ostry dyżur jak i do kolegów i koleżanek koncentrujących się na ukierunkowanym problemie. Powstała bezinteresowność a zarazem możliwość integracyjnego leczenia i wzajemnej pomocy stosownie do ówczesnego poziomu wiedzy.

Mieliśmy przekonanie, że podstawą wykształcenia było uzyskanie II stopnia specjalizacji w zakresie chirurgii pediatrycznej. To pozwalało rozwijać się naszym następcom od początku w gronie wspólnoty członków Polskiego Towarzystwa Chirurgów Dziecięcych. Zapewne ułatwiało to także utrzymanie odpowiedniego stopnia etyki zawodowej.

... Trudne to zadanie i odpowiedzialne, ale i wychowawcze do pełnej ludzkiej osobowości – jak uczył Jan Paweł II. Twórcze zaangażowanie i wierność prawdzie pomaga oprzeć się utylitaryzmowi i myśleniu kry-

teriami korzyści wyłącznie ekonomicznymi.

Posłużę się słowami wypowiedzianymi przez Krajowego Duszpasterza Służby Zdrowia – księdza Józefa Jachimczaka: „Życzę aby słowo – światło zostało przyjęte gościnnie i stało się dla wszystkich lekarzy źródłem życia”.

Szanowni Państwo!

W 1993 roku, w tomie 20 Problemów Chirurgii Dziecięcej napisałem w rozdziale o Krajowym Zespole Specjalistycznym następujące zdania: "Polskich chirurgów dziecięcych wyróżniają: bezinteresowność i motywacje etyczne-moralne, które na mocy szlachetności działania i użyteczności tego ideału czynią ich pracę bliską powołaniu, jak nauczał Jan Paweł II [2]. Jest to dobry czynnik rokujący stały postęp i rozwój tej specjalności.

„Nie wolno zapominać o wychowawcach i nauczycielach, którzy w trudnych czasach nie porzucili nadziei i przygotowali warunki, w których obecne pokolenie chirurgów dziecięcych może służyć jak najlepiej dzieciom, społeczeństwu, Ziemi Ojczyściej”.

Rzetelny zasiew przynosi dobre owoce.

PIŚMIENNICTWO

1. Poradowska W.: Stan chirurgii dziecięcej w Polsce. Probl. Chir. Dziec., 1973, 5, 5.
2. Łodziński K.: Krajowy Zespół Specjalistyczny w dziedzinie chirurgii dziecięcej. Probl. Chir. Dziec., 1993, 20, 17.

ADDENDA

Wykaz wojewódzkich specjalistów chirurgii dziecięcej w latach 1982-1994

Białystok	Dr Janusz Wargocki
Bielsko Biąta	Dr Edward Henek
Bydgoszcz	Doc. Olgierd Sarrazin
Ciechanów	Doc. Bibiana Mossakowska
Częstochowa	Doc. Janusz Bohosiewicz
Elbląg	Dr Janusz Bukowski Dr Kazimierz Janus
Gdańsk	Prof. Czesław Stoba
Gorzów Wielkopolski	Dr Piotr Gajewski
Jelenia Góra	Dr Marek Rawski
Kalisz	Doc. Kazimierz Wojciechowski

Katowice	Prof. Zbigniew Tabeński Prof. Józef Dzielicki
Kielce	Prof. Zofia Umiastowska Dr Anna Porębska
Legnica	Prof. Jan Słowikowski Dr Jan Klempous
Leszno	Prof. Waclaw Zieliński
Lublin	Dr Jan Konieczny
Łomża	Dr Anna Dowgird-Kanigowska Doc. Wojciech Dębek
Łódź	Prof. Jadwiga Jankowska
Olsztyn	Dr Ryszard Fuks
Opole	Dr Marek Chłódek
Ostrołęka	Prof. Irena Smólska
Piła	Prof. Waclaw Zieliński
Piotrków Trybunalski	Prof. Jadwiga Jankowska
Płock	Dr Stefan Jaworski Dr Jan Gruchalski
Przemyśl	Dr Elżbieta Róg-Grochowska
Rzeszów	Dr Bożena Zapatka
Siedlce	Doc. Zofia Dudkiewicz
Sieradz	Prof. Andrzej Chilarski
Ślupsk	Dr Marcin Ulasiński
Suwałki	Dr Aleksy Lewszuk
Szczecin	Dr Jan Stachów
Tarnobrzeg	Dr Janina Sporek-Libman
Toruń	Dr Roman Gross Dr Marek Orkiszewski
Wałbrzych	Doc. Krzysztof Wronecki
Warszawa	Dr Andrzej Hilgier Prof. Tomasz Lenkiewicz
Włocławek	Dr Kazimierz Kozielkiewicz
Wrocław	Prof. Jerzy Czernik
Zielona Góra	Dr Jan Nowak

W niżej wymienionych miastach wojewódzkich, wobec braku decyzji władz, nie powołano specjalistów:
Biała Podlaska, Chełm, Konin, Krosno, Nowy Sącz, Poznań, Skierniewice, Tarnów, Zamość. Opiekę w tych województwach sprawował przedstawiciel krajowego specjalisty.

Adres autora:
Prof. dr hab. med. Kazimierz Łodziński
ul. Daniłowiczowska 9/56
00-084 Warszawa